

Öğrencilerin Liderlik Yönelimlerinin İncelenmesi (Spor Bilimleri Fakültesi Örneği)

Elif DURSUN¹ Aykut GÖKSEL²

¹ Sorumlu yazar, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, E mail: elif.dursun@hbv.edu.tr ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0793-7990>

² Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, E mail: aykut.goksel@hbv.edu.tr ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2780-8117>

Özet

Bu çalışmada, spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin liderlik yönelimlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Katılımcıların liderlik yönelimleri; cinsiyet, yaş, sınıf, lisanslı spor yapma durumu ve liderlik dersi alma değişkenleri bakımından incelenmiştir. Çalışma Grubunu, 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Gazi Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesinde öğrenim gören 171'i kadın, 154'ü erkek olmak üzere toplam 325 öğrenci oluşturmaktadır. Katılımcıların liderlik yönelimlerinin belirlenmesinde Dursun, Günay ve Yenel (2019) tarafından geliştirilen Çok Yönlü Liderlik Yönelimleri Ölçeği (ÇYLYÖ) kullanılmıştır. Verilerin analizine geçilmeden önce normallik testi yapılmış ve verilerin normal dağıldığı görülmüştür. Verilerin analiz edilirken, ikili karşılaştırmalar için "Bağımsız Örneklemeler için T-testi", ikiden fazla grubun bulunduğu karşılaştırmalarda ise "Tek Yönlü Varyans Analizi" testi yapılmıştır. Katılımcıların liderlik yönelimleri ile yaş değişkeni arasındaki ilişkiyi incelemek için "Pearson Korelasyon" analizi yapılmıştır. Sonuç olarak; öğrencilerin liderlik yönelimleri ile liderlik dersi alma değişkeni arasında anlamlı farklılık saptanmıştır. Ayrıca, yaş ile liderlik yönelimleri arasında ise istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur. Fakat liderlik yönelimleri ile cinsiyet, lisanslı spor yapma ve sınıf değişkenleri arasında ise istatistiksel olarak anlamlı farklılaşma yoktur.

Anahtar kelimeler: Liderlik, politik liderlik, karizmatik liderlik, üniversite öğrencisi

Investigation of Students' Leadership Orientations (The Sample of Faculty of Sports Sciences)

Abstract

The present study aimed to examine the leadership orientations of the students of the faculty of sports sciences. Leadership orientations of the participants; gender, age, class, licensed sports status and taking leadership lessons were examined in terms of variables. The Study Group consists of a total of 325 students, 171 females and 154 males, studying at Gazi University Faculty of Sport Sciences in the 2021-2022 academic year. The Multi-Dimensional Leadership Orientations Scale (MLOS), developed by Dursun, Günay, and Yenel (2019), was used to determine the leadership orientations of the participants. Before proceeding with the analysis of the data, the normality test was performed and it was seen that the data were normally distributed. While analyzing the data, "T-test for Independent Samples" was used for pairwise comparisons and "One-Way Analysis of Variance" test was used for comparisons with more than two groups. "Pearson Correlation" analysis was conducted to examine the relationship between the leadership orientations of the participants and the age variable. As a result; There was a significant difference between the students' leadership orientations and the variable of taking leadership lessons. A statistically significant relationship was found between age and leadership orientations. However, there is no statistically significant difference between leadership orientations and gender, licensed sports and class variables.

Key Words: Leadership, political leadership, charismatic leadership, university students

SUMMARY

Introduction and Aim: Since the existence of humanity, some individuals in society have gained superiority over others and have succeeded in dragging the masses after them (Özkalp and Sabuncuoğlu, 1997). People are not capable of meeting all their needs. For him, in order to meet some of his needs and achieve his desired goals, he needs to be included in a certain group and act with that group. In order to meet certain goals and needs of people, a leader is needed who will mobilize the group he is in and guide people in line with the purpose of the group (Eren, 2012). Since leadership is a mysterious concept throughout history, many studies have been made by management scientists and various definitions of the concept of leadership have been made. When the definitions in the literature are examined; Leadership is "the process of influencing and directing others towards a set of goals" (Koçel, 1999). Dursun et al. (2019), on the other hand, defined the concept of leader as "the person who makes them adopt the goals and objectives of the organization with the influence of the organization on individuals and directs and manages them in order for them to perform planned and systematically in this direction". Leadership orientation, on the other hand, is the different methods used to identify the problems that lead the group to reach its goal and to find solutions to those problems (Bolman and Deal, 1991). There are four types of leadership orientations: people-based leadership, structural leadership, political leadership, and charismatic leadership. In this leadership orientation where structural leadership, realism and logical approach are prioritized, details are important and people are held responsible for the problems that arise. When human-based leadership orientation is examined, it is individuals who care about people's feelings, who support individuals, know their needs and direct them to groups in line with their needs. People with a political leadership orientation are leaders who have high persuasion abilities, can mobilize individuals and are politically talented. People with a charismatic leadership orientation are defined as individuals who have strong communication, inspire people, open to other ideas, creative and have the ability to imagine (Güler, Dursun and Günay). The aim of this study is to examine the leadership orientations of the students of the faculty of sports sciences in terms of different variables (gender, age, class, doing licensed sports and taking leadership courses). **Material & Method:** In this study, which was conducted to determine the leadership orientations of the students studying at the faculty of sports sciences, the relational survey model was used. According to Karasar (2007), the relational screening model is defined as "a research model that aims to determine the existence and/or degree of co-variation between two or more variables". The study group consists of a total of 325 students, 171 women (52.6%) and 154 men (47.4%), studying at Gazi University Faculty of Sport Sciences in the 2021-2022 academic year. The data collection form used in the research consists of two parts. The first part consists of the personal information form of the participants prepared by the researcher, consisting of the variables of age, gender, class, doing licensed sports and taking leadership courses. The second part consists of the Multi-Dimensional Leadership Orientations Scale (MLOS), which has been validated and reliable. Before proceeding with the analysis of the data, the normality test was performed and it was seen that the data were normally distributed. While analyzing the data, "T-test for Independent Samples" was used for pairwise comparisons and "One-Way Analysis of Variance" test was used for comparisons with more than two groups. "Pearson Correlation" analysis was conducted to examine the relationship between the leadership orientations of the participants and the age variable. **Findings:** There was a significant difference between the students' leadership orientations and the variable of taking leadership lessons. A statistically significant relationship was found between age and leadership orientations. However, there is no statistically significant difference between leadership orientations and gender, licensed sports and class variables. **Conclusion:** As a result, it was seen that the students of the faculty of sports sciences mostly exhibited the "people-based leadership" orientation. In addition, it was determined that the participants' taking a leadership course was effective on charismatic leadership orientation, and there was a positive relationship between the ages of the participants and their "human-based leadership" and "charismatic leadership" orientations. On the

other hand, it was determined that the gender, grade level and licensed sports status of the participants were not effective on their leadership orientations.

1. GİRİŞ

İnsanlığın varoluşundan beri toplum içindeki bazı bireyler diğerlerine karşı üstünlük elde etmiş ve kitleleri peşinden sürüklemeyi başarmıştır (Özkalp ve Sabuncuoğlu, 1997). İnsanlar ihtiyaçlarının hepsini karşılayabilecek yeterlilikte değildir. Onun için bazı ihtiyaçlarının karşılanabilmesi ve istediği amaçlarına ulaşabilmesi için belirli bir gruba dâhil olması ve o grupla birlikte hareket etmesi gerekmektedir insanların belirli amaçları ve ihtiyaçlarını karşılamak için dahil olduğu grup harekete geçirecek ve grubun amacı doğrultusunda insanlara yol gösterecek bir lidere ihtiyaç duyulur (Eren, 2012).

Liderlik tarih boyunca gizemli bir kavram olduğu için yönetim bilimciler tarafından üzerinde çok sayıda çalışma yapılmış ve liderlik kavramıyla ilgili çeşitli tanımlamalar yapılmıştır. Literatürdeki tanımlar incelendiğinde; Liderlik, "birtakım amaçlar doğrultusunda bir kişinin başkalarını etkilemesi ve yönlendirmesi sürecidir" (Koçel, 1999). Goleman (1999) ise liderliği, insanlara hükmederek değil onların ortak hedefleri doğrultusunda birlikte çalışmaya ikna edebilme becerisi olarak tanımlamaktadır. Yenel (2018) ise liderliği, "bir grubu amaçları doğrultusunda harekete geçiren, yol gösteren, rehberlik eden, öncülük eden kişi olarak tanımlarken, lideri ise bu eylemleri gerçekleştiren kişi" olarak tanımlamaktadır. Dursun ve ark. (2019) ise lider kavramını, "örgütün bireyler üzerinde bıraktığı etki ile onlara örgütün amaç ve hedeflerini benimseten ve bu doğrultuda planlı ve sistematik performans göstermeleri için onları sevk ve idare eden kişi" olarak ifade etmişlerdir.

Liderlik yönelimi ise grubun amacına ulaştırıcı ve amacına ulaştırırken de ortaya çıkan sorunları tespit edip o sorunlara çözümler bulmak için kullanılan farklı yöntemlerdir (Bolman ve Deal, 1991). İnsan kaynaklı liderlik, yapısal liderlik, politik liderlik ve karizmatik liderlik olmak üzere dört çeşit liderlik yönelimi bulunmaktadır. Yapısal liderlik, gerçekçilik ve mantıksal yaklaşımın ön planda tutulduğu bu liderlik yöneliminde detaylar önemlidir ve ortaya çıkan sorunlardan kişiler sorumlu tutulur. İnsan kaynaklı liderlik yönelimi incelendiğinde, insanların duygularının önemsendiği, bireylere destek olan onların ihtiyaçlarını bilen ve ihtiyaçları doğrultusunda gruplara yönlendiren bireylerdir. Politik liderlik yöneliminde olan kişilerin ikna kabiliyetlerin yüksek, bireyleri harekete geçirebilen ve politik olarak yetenekli olan liderlerdir. Karizmatik liderlik yönelimindeki kişiler ise, iletişimi güçlü, insanlara ilham veren, başka fikirlere açık, yaratıcı ve hayal etme yeteneği olan bireyler olarak tanımlanmaktadır (Güler, Dursun ve Günay, 2020).

Liderlik yönelimi ile ilgili literatürde yerli ve yabancı çalışmalar (Drocher, 1997; Carrillo, 2019; Cengiz ve Güllü, 2018; Supriyanto ve Adi, 2018; Akbaba ve Erenler, 2008; Thompson, 2000; Özdemir, 2018; Arslan ve Uslu, 2014; Kim ve ark., 2018; Muhtaba, 2019; Taşkıran, 2006; Cansoy ve Tofur, 2017; Han ve ark., 2018; Hossain ve Asheq, 2020) bulunmaktadır. Bu çalışmalar incelendiğinde spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin liderlik yönelimlerine ilişkin çalışmaların oldukça sınırlı olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda çalışmanın amacı, spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin liderlik yönelimlerinin farklı değişkenler (cinsiyet, yaş, sınıf, lisanslı spor yapma ve liderlik dersi alma) açısından incelenmesidir.

2. MATERYAL METOT

2.1. Araştırmanın Modeli

Spor bilimleri fakültesinde öğrenim gören öğrencilerinin liderlik yönelimlerini belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada, ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Karasar'a (2007) göre ilişkisel tarama

modeli “iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modeli” olarak tanımlanmaktadır.

2.2. Çalışma Grubu

Çalışma grubu, 2021-2022 eğitim ve öğretim döneminde, Gazi Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesinde öğrenim gören 171’i kadın (%52,6), 154’u erkek (%47,4) olmak üzere toplam 325 öğrenciden oluşmaktadır. Öğrencilerin demografik değişkenlerine ilişkin bilgiler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların demografik değişkenlere ilişkin frekans ve yüzde tablosu

Değişken		f	%
Cinsiyet	Kadın	171	52,6
	Erkek	154	47,4
Sınıf	1. Sınıf	112	34,5
	2. Sınıf	65	20,0
	3. Sınıf	77	23,7
	4. Sınıf	71	21,8
Lisanslı Spor yapma	Evet	197	60,6
	Hayır	128	39,4
Liderlik dersi alma	Evet	53	16,3
	Hayır	272	83,7
Toplam		325	100,0

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma kapsamında kullanılan veri toplama formu iki kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısım, araştırmacı tarafından hazırlanan katılımcıların yaş, cinsiyet, sınıf, lisanslı spor yapma ve liderlik dersi alma değişkenlerden meydana gelen kişisel bilgi formundan oluşmaktadır. İkinci kısım ise, geçerlik ve güvenilirliği yapılmış Çok Yönlü Liderlik Yönelimleri Ölçeği’nden (ÇYLYÖ) oluşmaktadır.

Çok Yönlü Liderlik Yönelimleri Ölçeği (ÇYLYÖ): Dursun, Günay ve Yenel (2019) tarafından geliştirilen “Çok Yönlü Liderlik Yönelimleri Ölçeği”; “Politik Liderlik”(5 madde), “İnsan Kaynaklı Liderlik”(5 madde), “Karizmatik Liderlik”(5 madde) ve “Yapısal Liderlik” (4 madde) olmak üzere toplam 4 boyut ve 19 maddeden meydana gelmektedir. Beşli likert tipinde olan ölçek, “Tamamen Katılıyorum”(5) ifadesinden “Tamamen Katılmıyorum”(1) ifadesine doğru derecelendirilmiştir. Ölçeğin güvenilirliğinin hesaplanmasında kullanılan iç tutarlılık katsayısı, “Politik Liderlik” için .80, “İnsan Kaynaklı Liderlik” için .73, “Karizmatik Liderlik” için .74 ve “Yapısal Liderlik” için ise .72’dir. Ölçeğin genelinde hesaplanan iç tutarlılık katsayısı ise .85’dir. Bu çalışmada ise, ölçeğin geneli için hesaplanan iç tutarlılık katsayısı .84, Politik Liderlik” için .82, “İnsan Kaynaklı Liderlik” için .73, “Karizmatik Liderlik” için .81 ve “Yapısal Liderlik” için ise .80’dir. Çok Yönlü Liderlik Yönelimleri Ölçeğinin güvenilirlik katsayıları Tablo 2 de verilmiştir.

Tablo 2. ÇYLYÖ güvenirlik katsayıları

ÇYLYÖ	İç tutarlık katsayısı (α)	Madde Sayısı
Politik Liderlik	,82	5
İnsan Kaynaklı Liderlik	,73	5
Karizmatik Liderlik	,81	5
Yapısal Liderlik	,80	4
ÇYLYÖ	,84	19

Alanyazında Özdamar tarafından belirlenen güvenirlik değerleri; $0,00 < \alpha < 0,40$ “güvenilir değil”, $0,41 < \alpha < 0,60$ “düşük güvenirlik”, $0,61 < \alpha < 0,80$ “orta düzeyde güvenirlik”, $0,81 < \alpha < 1,00$ “yüksek düzeyde güvenirlik” olarak verilmiştir (Özdamar, 1999). Tablo 2 incelendiğinde İç tutarlık/Chronbach’s alpha (α) değerlerinin güvenirlik için yeterli olduğu görülmektedir.

2.4. Verilerin Analizi

Çalışmaların analiz işlemine geçilmeden önce araştırmacı tarafından analizlerle ilgili normallik, homojenlik, doğrusallık ve durağanlık gibi varsayımların sağlanıp sağlanmadığı ayrıca bu bilgiler doğrultusunda hangi istatistiksel analizleri tercih ettiği konusunda istatistiksel bilgilerin verilmesi gerekmektedir (Tozoğlu ve Dursun, 2020). Analize geçilmeden önce, verilerin analizinde kullanılacak testlere karar vermek için çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerleri incelenmiştir. Tablo 3 de yer alan çarpıklık ve basıklık değerleri, Tabachnick ve Fidel (2013) tarafından belirlenen sınırlar (-1,5 ile +1,5) içerisinde yer aldığı için veri seti normal dağılım gösterdiği için parametrik testler kullanılmıştır. Elde edilen değerlere göre veri setinin analizinde parametrik testlerin kullanılabilceği görülmüştür. Öncelikle demografik özelliklerin belirlenmesi için betimsel istatistikler yapılmıştır. Daha sonra grup sayısı iki olan karşılaştırmalar için “Bağımsız Örneklemeler için T-Testi”, grup sayısının ikiden fazla olduğu karşılaştırmalarda ise “Tek Yönlü Varyans Analizi” kullanılmış farklılığın kaynağını belirlemek amacıyla da “Tukey HSD” çoklu karşılaştırma testi kullanılmıştır. Katılımcıların yaşları ile liderlik yönelimleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla “Pearson korelasyon” testi uygulanmıştır.

Tablo 3. ÇYLYÖ alt boyutlarına ilişkin betimsel analiz

Alt Boyut	n	Min.	Max.	\bar{X}	s	mod	medyan	çarpıklık	basıklık
Politik Liderlik	325	1,40	5,00	3,40	,79	2,80	3,40	,06	-,47
İnsan Kaynaklı Liderlik	325	1,80	5,00	4,10	,65	5,00	4,20	-,33	-,65
Karizmatik Liderlik	325	1,00	5,00	3,50	,83	3,40	3,60	-,19	-,46
Yapısal Liderlik	325	1,75	5,00	3,74	,80	3,75	3,75	-,27	-,67

ÇYLYÖ alt boyutlarından elde edilen ortalamalar incelendiğinde, en yüksek ortalamanın “İnsan Kaynaklı Liderlik” alt boyutunda ($\bar{X}=4,10 \pm ,65$), en düşük ortalama değer “Politik Liderlik” alt boyutunda ($\bar{X}=3,40 \pm ,79$) olduğu görülmüştür.

3. BULGULAR

Tablo 4. Cinsiyete göre öğrencilerin ÇYLYÖ alt boyut puanlarına ilişkin T-testi sonuçları

Ölçek	Cinsiyet	n	X	s	sd	t	p
Politik liderlik	Kadın	171	3,40	,79	323	,00	1,00
	Erkek	154	3,40	,80			
İnsan kaynaklı liderlik	Kadın	171	4,17	,66	323	1,93	,06
	Erkek	154	4,03	,64			
Karizmatik liderlik	Kadın	171	3,43	,82	323	-1,54	,12
	Erkek	154	3,58	,83			
Yapısal liderlik	Kadın	171	3,77	,82	323	,68	,49
	Erkek	154	3,71	,79			

Tablo 4’de verilen analiz sonuçlarına göre öğrencilerin cinsiyetleri ile ÇYLYÖ alt boyutlarından almış oldukları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir ($p>.05$).

Tablo 5. Spor yapma değişkenine göre öğrencilerin ÇYLYÖ alt boyut puanlarına ilişkin T-testi sonuçları

Ölçek	Spor yapma	n	X	s	sd	t	p
Politik liderlik	Evet	197	3,37	,83	323	-,82	,41
	Hayır	128	3,44	,74			
İnsan kaynaklı liderlik	Evet	197	4,08	,68	323	-,77	,44
	Hayır	128	4,14	,60			
Karizmatik liderlik	Evet	197	3,51	,88	323	,32	,74
	Hayır	128	3,48	,75			
Yapısal liderlik	Evet	197	3,69	,83	323	-1,39	,16
	Hayır	128	3,82	,76			

Tablo 5 incelendiğinde öğrencilerin lisanslı spor yapma değişkeni ile ÇYLYÖ alt boyutlarından elde edilen puanlar arasındaki T-testi sonucuna göre, öğrencilerin liderlik yönelimleri ile lisanslı spor yapma değişkeni arasında anlamlı farklılık saptanmamıştır ($p>.05$).

Tablo 6. Liderlik dersi alma değişkenine göre öğrencilerin ÇYLYÖ alt boyut puanlarına ilişkin t-testi sonuçları

Ölçek	Liderlik Dersi	n	X	s	sd	t	p																																
Politik liderlik	Evet	53	3,53	,64	323	1,35	,17																																
	Hayır	272	3,37	,82				İnsan kaynaklı liderlik	Evet	53	4,01	,62	323	-1,14	,25	Hayır	272	4,12	,65	Karizmatik liderlik	Evet	53	3,85	,74	323	3,37	,00	Hayır	272	3,43	,83	Yapısal liderlik	Evet	53	3,75	,86	323	,06	,95
İnsan kaynaklı liderlik	Evet	53	4,01	,62	323	-1,14	,25																																
	Hayır	272	4,12	,65				Karizmatik liderlik	Evet	53	3,85	,74	323	3,37	,00	Hayır	272	3,43	,83	Yapısal liderlik	Evet	53	3,75	,86	323	,06	,95	Hayır	272	3,74	,79								
Karizmatik liderlik	Evet	53	3,85	,74	323	3,37	,00																																
	Hayır	272	3,43	,83				Yapısal liderlik	Evet	53	3,75	,86	323	,06	,95	Hayır	272	3,74	,79																				
Yapısal liderlik	Evet	53	3,75	,86	323	,06	,95																																
	Hayır	272	3,74	,79																																			

Tablo 6 incelendiğinde öğrencilerin liderlik dersi alma değişkeni ile ÇYLYÖ alt boyutlarından elde edilen puanlar arasındaki T-testi sonuçlarına göre, öğrencilerin liderlik yönelimleri liderlik dersi alma değişkenine göre “Karizmatik liderlik” boyutunda anlamlı farklılık saptanmıştır ($p<0,05$). Liderlik dersi alan bireylerin karizmatik liderlik yönelimleri puanları liderlik dersi almayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Diğer alt boyutlarda ise anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

Tablo 7. Sınıf değişkenine göre öğrencilerin ÇYLYÖ alt boyut puanlarına ilişkin varyans analizi sonuçları

Ölçek	Sınıf	n	X	s	F	P	Tukey
Politik liderlik	1. sınıf	112	3,34	,83	,59	,61	-
	2. sınıf	65	3,35	,88			
	3. sınıf	77	3,46	,77			
	4. sınıf	71	3,46	,68			
İnsan kaynaklı liderlik	1. sınıf	112	4,10	,69	,11	,95	-
	2. sınıf	65	4,11	,59			
	3. sınıf	77	4,07	,66			
	4. sınıf	71	4,14	,63			
Karizmatik liderlik	1. sınıf	112	,85	,08	1,55	,19	-
	2. sınıf	65	,86	,10			
	3. sınıf	77	,74	,08			
	4. sınıf	71	,85	,10			

Tablo 7. Sınıf değişkenine göre öğrencilerin ÇYLYÖ alt boyut puanlarına ilişkin varyans analizi sonuçları (devamı)

Ölçek	Sınıf	n	X	s	F	P	Tukey
Yapısal liderlik	1. sınıf	112	3,74	,78			
	2. sınıf	65	3,80	,80			
	3. sınıf	77	3,77	,83	,33	,79	-
	4. sınıf	71	3,67	,83			

Tablo 7’de katılımcıların ÇYLYÖ alt boyutlarından elde edilen puanlar ile sınıf düzeyleri arasında yapılan varyans analizi sonucuna göre, katılımcıların ÇYLYÖ alt boyutları sınıf değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşmamaktadır ($p>.05$).

Tablo 8. Öğrencilerin yaşları ile ÇYLYÖ puanlarının Pearson Korelasyon sonuçları

n=325		Politik liderlik	İnsan Kaynak liderlik	Karizmatik liderlik	Yapısal liderlik
Yaş	r	,88	-,14**	,15**	,09
	p	,11	,01	,00	,15

Tablo 8 incelendiğinde, öğrencilerin yaşları ile ÇYLYÖ’nin “İnsan kaynaklı liderlik” alt boyutundan elde edilen puan arasında düşük düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($r_{(325)}=-,14$ $p<.01$). Ayrıca, öğrencilerin yaşları ile ölçeğin “Karizmatik liderlik” alt boyutundan elde edilen puan arasında da yine düşük düzeyde pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($r_{(325)}=,15$, $p<.01$). Katılımcıların yaşları ile “Politik liderlik” ve “Yapısal liderlik” puanları arasında ise anlamlı ilişki tespit edilmemiştir.

4. TARTIŞMA

Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin liderlik yönelimlerinin incelendiği bu çalışmada; öğrencilerin ÇYLYÖ’den almış oldukları puanlar incelendiğinde en yüksek puanın “İnsan kaynaklı liderlik” alt boyutundan, en düşük puan ise “Politik liderlik” alt boyutundan alındığı saptanmıştır. Alanyazın incelendiğinde çalışmadan çıkan sonuca benzer olarak, en yüksek puanın “İnsan kaynaklı liderlik” alt boyutunda olduğu bulunmuştur (Arslan ve Uslu, 2014; Dereli, 2003; Sezer ve Kahraman, 2018; Durmuş, 2011; Güler, Dursun ve Günay, 2020; Semiz, 2011).

Katılımcıların cinsiyetleri ile ÇYLYÖ alt boyutlarından alınan puanlar arasında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Alanyazın incelendiğinde, Beltekin ve Kuyulu (2019) tarafından üniversite öğrencilerin spor yapma durumları ile liderlik yönelimlerinin incelendiği çalışmada, cinsiyetin liderlik yönelimleri üzerinde etkisinin olmadığı sonucu bulunmuştur. Senger ve Kaya (2017) tarafından öğretmenlerin liderlik yönelimlerinin yaş ve cinsiyete göre incelendiği çalışmada, liderlik yönelimlerinin cinsiyete göre farklılaşmadığı raporlanmıştır. Alanyazında liderlik yönelimleri ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı farklılığın olmadığını ifade eden farklı çalışmalar (Akçadağ, 2008; Güler, Dursun ve Günay, 2020; Tanrıoğen, 1998; Kurudirek, 2011; Mcardle, 2008; Thompson, 2000) da mevcuttur. Araştırma sonucumuzla farklı olarak Aydın ve ark. (2016) tarafından yapılan bir çalışmada katılımcıların liderlik yönelimleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Benzer olarak Özdenk’in (2015) “Bireysel ve takım sporuyla uğraşan sporcular ile spor yapmayan bireylerin duygusal zekâ ve liderlik özelliklerinin incelenmesi” isimli çalışmasında, katılımcıların liderlik yönelimleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur.

Öğrencilerin lisanslı spor yapma değişkeni ile ÇYLYÖ alt boyutlarından almış oldukları puanlar arasında anlamlı farklılık saptanmamıştır. Alanyazında, Beltekin ve Kuyulu (2019) tarafından spor bilimleri fakültesi öğrencilerin liderlik yönelimlerin incelendiği çalışmada, lisanslı spor yapmanın liderlik yönelimlerini etkilemediği tespit edilmiştir. Bu sonuç çalışmamız sonucuyla örtüşmektedir. Çiriş (2018) tarafından yapılan "11. Ve 12. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Liderlik Özelliklerine Etkisinin Spor Yapma Durumu Açısından İncelenmesi" isimli çalışmada lisanslı spor yapan öğrencilerin insana yönelik liderlik, sembolik liderlik ve yapısal liderlik yönelimlerinin spor yapmayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu sonuç çalışma sonucumuzla farklılaşmaktadır.

Katılımcıların liderlik dersi alma değişkeni ile ÇYLYÖ alt boyutlarından "Karizmatik liderlik" boyutu arasında istatistiksel olarak farklılaşma saptanmıştır. Liderlik dersi alan öğrencilerin karizmatik liderlik yönelim puanları liderlik dersi almayanlardan yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Öğrencilerin sınıf düzeyleri ile ÇYLYÖ alt boyutlarından elde edilen puanlar arasında anlamlı farklılığın olmadığı saptanmıştır. Alanyazında, Güngör ve Yenel (2017) tarafından BESYO'da öğrenim gören öğrenciler üzerinde yapılan çalışmada, katılımcıların sınıf düzeylerinin liderlik özelliklerini etkilemediği saptanmıştır. Sarıkaya ve Bilir (2019) tarafından beden eğitimi ve yüksekokulu öğrencilerinin liderlik özelliklerinin incelendiği çalışmada, liderlik ölçeği ile öğrenim görmüş oldukları sınıf arasında anlamlı farklılığın olmadığı belirtilmiştir. Atar ve Özbek (2009) tarafından yapılan bir çalışmada da liderlik davranışları ile sınıf değişkeni arasında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Bu sonuçlar çalışma sonucumuzla benzerlik göstermektedir. Yalız Solmaz ve Aydın (2015) ve Arslan ve Uslu'nun (2014) üniversite öğrencileri üzerine yapmış oldukları çalışmada liderlik özelliği ile sınıf düzeyleri arasında anlamlı farklılık saptanmıştır. Bu sonuçlar ise çalışma sonucumuzla farklılık göstermektedir.

Katılımcıların yaşları ile ÇYLYÖ'nin "İnsan kaynaklı liderlik" alt boyutundan elde edilen puan arasında pozitif yönde düşük düzeyde ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca, öğrencilerin yaşları ile ölçeğin "Karizmatik liderlik" alt boyutundan elde edilen puan arasında da yine pozitif yönde düşük düzeyde ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Başka bir ifadeyle, katılımcıların yaşları arttıkça "İnsan kaynaklı liderlik" ve "Karizmatik liderlik" yönelimleri artar. Alanyazında, Aygün (2018) tarafından yapılan "Buz hokeyi sporcularının duygusal zekâ ve liderlik özelliklerinin sportif sürekli kendine güven üzerine etkisi" isimli çalışmada sporcuların yaşları arttıkça karizmatik liderlik yönelimlerinin arttığı saptanmıştır. Bu sonuç çalışma sonucumuzla örtüşmektedir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç olarak, spor bilimleri fakültesi öğrencilerin en çok "insan kaynaklı liderlik" yönelimini sergiledikleri görülmüştür. Ayrıca, katılımcıların liderlik dersi almalarının karizmatik liderlik yöneliminde etkili olduğu ve katılımcıların yaşları ile "insan kaynaklı liderlik" ve "karizmatik liderlik" yönelimleri arasında pozitif yönlü ilişki olduğu saptanmıştır. Öte yandan, katılımcıların cinsiyetleri, sınıf düzeyleri ve lisanslı spor yapma durumları ise liderlik yönelimleri üzerinde etkili olmadığı tespit edilmiştir.

Bu çalışma sadece Gazi Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi öğrencileri ile sınırlıdır. Sonraki çalışmalar için farklı fakültelerde öğrenim gören öğrenciler örnekleme dâhil edilebilir. Ayrıca, liderlik dersi almanın liderlik yönelimlerinde farklılıklar getirdiği saptanmıştır. Bu farklılıkların nedenlerinin daha net ortaya konulabilmesi için nitel çalışmaların yapılması da faydalı olabilir.

Yazar Katkıları

Yazarlar çalışmanın her aşamasına eşit derecede katkı sağlamıştır.

Etik Beyan

Bu makalede dergi yazım kurallarına ve bilimsel araştırma ve yayın etiği kurallarına uyulmuştur. Makale ile ilgili doğabilecek her türlü ihlallerde sorumluluk yazara aittir.

Çıkar Çatışması

Yazar(lar) çalışma ve yayımlanması konularında herhangi bir çıkar çatışması belirtmemişlerdir.

KAYNAKÇA

Akbaba, A., & Erenler, E. (2008). Otel işletmelerinde yöneticilerin liderlik yönelimleri ve işletme performansı ilişkisi. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 19(1), 21-36.

Akçadağ, S. (2008). *Okul öncesi öğretmenlerinin liderlik davranışları ve kişili özellikleri arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi (Ankara ili örneği)* (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Arslan, H., & Uslu, B. (2014). Öğretmen adaylarının öğrenme stilleri ile liderlik yönelimleri arasındaki ilişki. *Eğitim ve Bilim*, 39(173), 341-355.

Atar, E., & Özbek, O. (2009). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin liderlik davranışları. *Sportre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 7(2), 51-59.

Aydın, R., Bozkuş, T., & Kul, M. (2016). Beden eğitimi ve spor yüksekokullarındaki öğrencilerin liderlik özelliklerinin cinsiyet değişkenine göre incelenmesi. *International Journal of Science Culture and Sport*, 4(Special Issue 1), 122-131.

Aygün, M. (2018). *Buz hokeyi sporcularının duygusal zekâ ve liderlik özelliklerinin sportif sürekli kendine güven üzerine etkisi* (Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi Kış Sporları ve Spor Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

Beltekin, E., & Kuyulu, İ. (2019). Spor bilimleri fakültelerinde öğrenim gören öğrencilerin liderlik yönelim düzeylerinin incelenmesi (Erciyes Üniversitesi örneği). *Herkes için Spor ve Rekreasyon Dergisi*, 1(1), 26-29.

Cansoy, R., & Tofur, S. (2017). Examining the relationship between teacher candidates' individual values and leadership orientations. *Journal of Education and Practice*, 8(2), 101-113

Carrillo, R. A. (2019). *The relationship factor in safety leadership: achieving success through employee engagement*. Abington: Routledge.

Cengiz, R., & Güllü, S. (2018). Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin liderlik yönelimleri ve fiziksel saygı düzeylerinin incelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 3(4), 94-108.

Çiriş, V. (2018). *11. ve 12. sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin liderlik özelliklerine etkisinin spor yapma durumu açısından incelenmesi* (Doktora Tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Dereli, M. (2003). *A survey research of leadership styles of elementary school principles* (Yüksek Lisans Tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Ankara.

Durmuş, Ö. (2011). *İlköğretim ve lise öğrencilerinde görülen liderlik davranışlarının araştırılması* (Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.

Durocher, E. A. (1995). *Leadership orientations of school administrators: A survey of nationally recognized school leaders* (Doctoral Dissertation), Teachers College Columbia University, New York.

Dursun, M., Arı, Ç., Adaş, S. K., & Ulun, C. (2019). Spor örgütlerinde çalışan bireylerin lider kavramına ilişkin metaforik algıları. İçinde Oktay Kızar (Ed.), *Spor bilimleri alanında araştırma makaleleri* (s.199-214). Ankara: Gece Akademi.

Dursun, M., Günay, M., & Yenel, İ. F. (2019). Çok yönlü liderlik yönelimleri ölçeği (ÇYLYÖ): Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 2(2), 333-347.

Eren, E. (2012). *Örgütsel davranış ve yönetim psikolojisi* (13. Baskı). İstanbul: Beta.

Goleman, D. (1999). *Duygusal zekâ* (Çev. B.S. Yüksel). İstanbul: Varlık Yayınları.

Güler, B., Dursun, M., & Günay, M. (2020). Spor lisesi öğrencilerinin liderlik yönelimlerinin incelenmesi. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 576-587.

Güngör, N. B., & Yenel, F. (2017). Beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü öğrencilerinin epistemolojik inançları ile liderlik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 19(2), 39-55.

Han, J. H., Liao, H. T., Susan, M., & Kim, S. (2018). Effects of high performance work systems on transformational leadership and team performance: Investigating the moderating roles of organizational orientations. *Human Resource Management*, 57(5), 1065-1082.

Hossain, M. U., & Asheq, A. A. (2020). Do leadership orientation and proactive personality influence social entrepreneurial intention?. *International Journal of Management and Enterprise Development*, 19(2), 109-125.

Karasar, N. (2007). *Bilimsel araştırma yöntemi* (17. Baskı). Ankara: Nobel.

Kim, D., Choi, D., & Vandenberghe, C. (2018). Goal-focused leadership, leader-member exchange, and task performance: The moderating effects of goal orientations and emotional exhaustion. *Journal of Business and Psychology*, 33(5) 645-660.

Koçel, T. (1999). *İşletme yöneticiliği, yönetim ve organizasyon, organizasyonlarda davranış, klasik-modern-çağdaş yaklaşımlar* (7.Baskı). İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.

Kurudirek, M. A. (2011). *Spor yöneticiliği ile beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü öğrencilerinin eğitim seviyelerinin liderlik düzeylerine etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

Mcardle, M. K. (2008). *Leadership orientations of community college presidents and the administrators who report to them: A frame analysis*. (Doctoral dissertation). University of Central Florida College of Education, Florida.

Mujtaba B. G. (2019). Leadership orientation of Afghan and Japanese respondents: A study of "Guzaara" or getting along in Asia. *Information Management and Business Review*, 11(1), 24-39.

Özdamar, L. (1999). A genetic algorithm approach to a general category project scheduling problem. *IEEE Transactions on Systems, Man, and Cybernetics, Part C (Applications and Reviews)*, 29(1), 44-59.

Özdemir, M. (2018). Liderlik yönelimi ve politik beceri arasındaki ilişkinin okul müdürlerinin görüşlerine göre incelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, 19(1), 116-134.

Özdenk, S. (2015). *Bireysel ve takım sporuyla uğraşan sporcular ile spor yapmayan bireylerin duygusal zekâ ve liderlik özelliklerinin incelenmesi* (Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Özkalp, E., & Sabuncuoğlu, Z. (1997). *Örgütlerde davranış* (9. Baskı, 2. Fasikül). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları

Sarıkaya, O. Ç., & Bilir, F. P. (2019). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin liderlik özelliklerinin incelenmesi: Çukurova Üniversitesi örneği. *Trakya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(1), 1-18.

Semiz, H. (2011). *Ortaöğretim öğrencilerinde sporun liderlik üzerine etkisi: Hendek örneği* (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya

Senger, K., & Kaya, H. İ. (2017). Öğretmenlerin liderlik yönelim algılarının yaş ve cinsiyet değişkenleri açısından incelenmesi. *Turan: Stratejik Araştırmalar Merkezi*, 9(36), 168-175.

Sezer, G. O., Kahraman, P. B. (2018). Öğretmen adaylarının liderlik yönelimlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(5), 1551-1560.

Supriyanto, A., & Adi, E. P. (2018). Leadership orientation as mediator of organizational culture effects on school leadership. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*, 269, 230-236.

Tabachnic, B., & Fidell, L. (2013). *Using multivariate statistics* (6. Baskı). Boston: Pearson.

Tanrıoğen, A. (1998). *Okul yöneticilerinin etkililiği ile öğretmen morali arasındaki ilişkiler* (Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Taşkıran, E. (2006). Otel işletmelerinde çalışan yöneticilerin liderlik yönelimleri: İstanbul'daki beş yıldızlı otel işletmelerinde bir araştırma. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 17(2), 169-183.

Thompson, M. D. (2000). Gender, leadership orientation, and effectiveness: Testing the theoretical models of Bolman & Deal and Quinn. *Sex Roles*, 42(11-12), 969-992.

Tozoğlu, E., & Dursun, M. (2020). Spor bilimlerinde bilimsel araştırma süreci. Gökmen, Ö. (Ed.), *Spor & bilim* (ss. 7-23). İstanbul: Efe Akademi

Yalız Solmaz, D., & Aydın, G. (2015). Beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının liderlik özelliklerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Journal of International Social Research*, 8(41), 1077-1084.

Makale Geliş : 09.03.2022

Makale Kabul : 10.05.2022

Açık Erişim Politikası

Bu eser Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır. <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.tr>